

שמירת הלשון

שמירת הלשון

ה"חפץ חיים" – רבי ישראל מאיר הכהן מראדין זצ"ל

שמירת הלשון

ה' נתן לנו מתנה גדולה, שאנחנו יכולים לדבר. פרחים יכולים לדבר? לא! בעלי חיים יכולים לדבר? יכולים להשמיע קול; אולי הם מבינים אחד את השני, מה הוא רוצה להגיד בקול שלו, למשל: כועס או מרצה וכדומה. אבל מה הם לא יכולים? הם לא יכולים להגיד מלים.

בני אדם יכולים לדבר במלים? יכולים!

בדבור אנחנו יכולים להגיד ולהסביר מה שאנחנו חושבים בשקל שלנו. אם לא היינו יכולים לדבר, להגיד מלים - בלי הדבר הזה שה' נתן לנו שנוכל לדבר ולא כמו חיות, שרק משמיעות קולות - מה לא היינו יכולים לעשות? לא היינו יכולים לשוחח, לא היינו יכולים ללמד וללמד, לספר ספורים, להסביר מה אנחנו מרגישים ולהגיד כל מה שאנחנו רוצים.

אז זה דבר טוב שאנחנו יכולים לדבר? דבר טוב מאד.

צריך להגיד לה' תודה על המתנה הזאת? בודאי.

אפשר להשתמש במתנה הזאת, בדבור, גם לדברים רעים. אסור, אבל אפשר, חס ושלום. לקלל, להגיד מלים לא יפות, להעליב, לבייש מישהו (שאומרים עליו משהו שהוא מתבייש), נורא ואים; לספר דברים רעים על מישהו - לזה קוראים לשון הרע.

מי שעושה דבר כזה, זה טוב או רע? בודאי - רע מאד. למה?

קדם כל - הוא עושה רע לשני.

דבר שני - הוא עובר על מה שה' צוה בתורה לא לעשות.

וגם - הוא משתמש במתנה היקרה שה' נתן לו - לעשות ההיפך ממה שה' רוצה!

זֶה דְּבַר יָפֵה, אִם מִיִּשְׁהוּ נֹתֵן מִתְּנָה - לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ בְּצוּרָה שְׂמִכְעִיסָה אוֹתוֹ?
בְּוֹדָאֵי שְׂלָא.

וְלְהִיפָּקָה: מִי שְׂמִשְׁתַּמֵּשׁ בְּדַבּוּר שְׂלוֹ לְדַבְרִים טוֹבִים - לְעוֹדֵד, לְשִׂמְחָה, לְשִׂבְחָה,
לְסִפּוּר עַל מַעֲשִׂים טוֹבִים, לְלַמֵּד תּוֹרָה - מָה הוּא עוֹשֶׂה?
א. הֲרַבָּה פְּעָמִים מְשִׂיחַ אֶת הַחֲבָרִים.
ב. עוֹשֶׂה מִצְוֹת.

ו - ג. מְשִׁיחַ בְּמִתְּנָה שֶׁל הַדַּבּוּר
לְמַטְרָה שְׂבִשְׂבִילָה ה' נֹתֵן אוֹתָהּ.

אֲז אִם ה' נֹתֵן לָנוּ אֶת הַמִּתְּנָה
הַנִּפְלְאָה, הַטּוֹבָה, שֶׁל כַּח הַדַּבּוּר,

שְׂאֲנַחֲנוּ יְכוּלִים לְדַבֵּר - כְּמוֹכֵן שְׂאֲנַחֲנוּ צְרִיכִים לְהִזְהַר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּזֶה רַק
לְדַבְרִים טוֹבִים וְלֹא לְדַבּוּרִים רָעִים שֶׁהֵם הַהִיפָּקָה מִמָּה שֶׁה' רוֹצֵה. ה' רוֹצֵה
שֶׁנְּדַבֵּר דְּבָרִים טוֹבִים - לֹא דְבָרִים רָעִים, מְרַגְזִים וּמַעֲלִיבִים חַס וְשָׁלוֹם.

נִלְמַד קִצְתַּת מִהֶלְכוּת, הַדִּינִים, שֶׁל שְׂמִירַת הַלְּשׁוֹן: מָה אֲסוּר לְדַבֵּר וּמָה טוֹב
לְדַבֵּר.

הַלְכוּת:

א. אֲסוּר לְדַבֵּר "רְכִילוּת", "לְשׁוֹן הַרְעָה" ו"לְהוֹצִיא שֵׁם רַע".

ב. מָהי "רְכִילוּת"? מִי שְׂמִסְפֵּר לְחֲבֵרוֹ דְּבַר שְׂמִיִּשְׁהוּ אַחַר עֲשֵׂה לְחֲבֵר הַזֶּה, אוֹ
דְּבַר עָלְיוֹ - וּבְגִלְלַת זֶה חֲבֵרוֹ יְכַעַס עַל אוֹתוֹ אָדָם (שֶׁדַּבֵּר עָלָיו אוֹ עֲשֵׂה לוֹ אֶת
הַמַּעֲשֵׂה שֶׁסִּפְרוּ לוֹ) אוֹ יִשְׁנֵא אוֹתוֹ. לְמַשָּׁל, אִם יוֹסִי יִגִּיד לְדָנִי: "רְאִיתִי שְׂיְהוּדָה
לָקַח בְּבִקְרָה בְּדִיּוּק אֶת הָאוֹטוֹ שְׂרָצִית". עַכְשָׁו דָּנִי כּוֹעֵס עַל יְהוּדָה, לְמַרְוֹת
שְׂיְהוּדָה לֹא עֲשֵׂה מִשְׁהוּ רַע. הוּא לָקַח אֶת הָאוֹטוֹ סֶתֶם כִּי רָצָה לְשַׁחֵק בּוֹ. וְלָמָּה
דָּנִי כּוֹעֵס עַל יְהוּדָה? הַכֹּל בְּגִלְלַת שִׂיזוּסִי סִפֵּר לְדָנִי שְׂיְהוּדָה לָקַח אֶת הָאוֹטוֹ שֶׁהוּא,
דָּנִי, רָצָה. יוֹסִי סִפֵּר לְדָנִי מָה יְהוּדָה עֲשֵׂה. זֶה נִקְרָא רְכִילוּת. הֲיֵה אֲסוּר לוֹ לְסִפֵּר
אֶת זֶה.

וּמָהוּ "לְשׁוֹן הַרְעָה"?

לשון הרע, זה שמספרים דבר רע על מישהו. אפילו אם זו אמת. למשל: "אתה יודע, ראובן מהגן מרביץ תמיד לכל הילדים". זה נקרא לשון הרע; לספר משהו רע על השני. זה אסור. מתי מתר לספר לשון הרע? רק כאשר זה בשביל להועיל ואי אפשר לעזר באפן אחר. למשל: ילד מרביץ בגן או בבית הספר. נסינו להסביר לו שישפטיק וזה לא עזר. מה נעשה עכשיו? הוא יכל לסכן אחרים וגם לעצמו זה מזיק שהוא מתרגל לעשות דבר לא טוב כזה. אנחנו רוצים לעזר לו ולאחרים, לא סתם בשביל לעשות לו רע. אז מתר ללכת לגננת או לרב, למורה, ולספר להם שהוא מרביץ כדי שיעזרו לו להתגבר על כך וגם יעזרו לחברים שלא יכאיב להם.

או אם מישהו הציק לילד והוא צריך עזרה להתגבר על הצער או הכאב או הבושה, הוא צריך לספר להורים או לגננת או למורה – שיעזרו לו.

מהי "הוצאת שם רע"?

זה הדבר הכי גרוע; שמספר משהו רע על החבר וזה בכלל לא נכון. שקר.

ג. במקום לדבר דברים לא טובים - כדאי להשתמש בדבור לדברים טובים. הרי הדבור הוא מתנה טובה שה' נתן לנו, שאנחנו יכולים לדבר. לא כמו חיות. אפשר להשתמש בו ללמד תורה, כמו שאנחנו עושים עכשיו. אפשר לספר ספורים על מעשים טובים, ספורי צדיקים. אפשר לעודד אנשים אחרים, לדבר אליהם בצורה נעימה, ועוד דברים דומים.

פסוקים מספר תהלים: "מי האיש החפץ חיים, אוהב ימים לראות טוב - נצר לשונך

מרע ושפתיך מדבר מרמה, סור מרע ועשה טוב, בקש שלום ורדפו" -

מי שרוצה בחיים טובים, ישמר פיו מכל דבור רע; יתרחק מהרע, יעשה מעשים טובים וישתדל להרבות בשלום (בדבורים טובים ונעימים עושים הרבה שלום ויחסים טובים בין האנשים).

ספור ממלץ: "לשון טובה ולשון רעה" (מתוך הספר "כה עשו חכמינו" כרך א עמ' 147. כדאי ללמד ביחד את התכנים וההלכות שבדרך זה ואח"כ לספר. נתן

גם להפך את הסדר. אחרי הספור - אפֿשר לשאל את הילדים מעט שאלות הבנה עליו).

מידות חזרה (אם לא יודעים - אפֿשר לחפש את הפסקה הרלוונטית, להקריא אותה, ולשאל שוב):

1. למה הדבור הוא מתנה טובה מה? למה הוא מועיל?
2. למה לא טוב שמדברים דברים רעים אל השני ועל השני (אמרנו שלש סבות)?
3. מהי רכילות שאסור לדבר אותה?
4. מה זה לשון הרע, שאסור לדבר אותו?
5. מהי הוצאת שם רע (שגם אותה אסור לדבר)?
6. מתי מתר לספר לשון הרע?
7. לאיזה דברים כדאי להשתמש בדבור שה' נתן לנו?